

Dvaskladnasvijeta

Milan Rupić

Dvaskladnasvijeta

Premda se modeli audiouređaja iz *high end* produkcije ne mijenjaju kao na tekućoj vrpici, poput onih iz široke audioprodukcije, a pogotovo se to ne događa s cijevnim uređajima, podatak da je neki uređaj opstao u proizvodnji gotovo sedam godina, vrijedan je pozornosti i uvažavanja.

Jedan od takvih uređaja koji tako dugo odolijevaju vremenu i nemilosrdnim nastajima konkurencije, koja ne samo što ne spava već je i sve brojnija, je i VTL-ovo linijsko pretpojačalo TL-2.5LS. Tijekom gotovo sedam godina proizvodnje pretpojačala TL-2.5LS na tržištu se pojavilo jako puno takvih uređaja, ne samo pod etiketom etabliranih proizvođača već i brojnih novih. No, nijedno od njih nije uspjelo cijenom i kvalitetom toliko ugroziti VTL-ov model da bi ga tvrtka odlučila povući iz proizvodnje.

S oca na sina

Vacuum Tube Logic ili VTL je američka tvrtka koju je osnovao Robert Manley, tonski inženjer koji je u vrijeme prije utemeljenja vlastite tvrtke radio na proizvodnji kvalitetnih cijevnih pojačala velikih snaga za studija za snimanje zvuka u kojim je radio. Nakon što je uočio da je jedno od njegovih pojačala dalo vrlo dobre rezultate i unutar kvalitetnog kućnog audiosustava, odlučio je pokrenuti vlastitu proizvodnju kvalitetnih, *high end*. Tijekom vremena stasao je uz njega i njegov sin Luke, postavši i sam vrsnim konstruktorom i dizajnerom. Što je logičnije moglo biti nego da se otac "makne" sinu s puta? Zapravo, otac i sin izveli su zahvat koji je zadovoljio obojicu - Luke je preuzeo VTL, a otac utemeljio novu tvrtku Manley čiji je proizvodni program više na tragu onoga što je Manley otac radio prije utemeljenja VTL-a.

VTL je od samih svojih početaka bio jednim od vodećih svjetskih proizvođača cijevne audioelektronike, a u mnogome i predvodnik, pa na svoj način i *trendsetter*. Ovo potonje se prije svega odnosi na pojačala velike snage, preko 500 vata po kanalu, koja gotovo da nisu bila komercijalno dobavljiva prije pojave prvih VTL-ovih "cijevnih monstura". Zbog svojih impozantnih dimenzija takva pojačala uvijek su nekako u sjeni ostavljala izgledom i gabaritima puno skromnija, ali ne i mala pretpojačala. Međutim, njihova uloga u audiosustavu nije ništa manje značajna od one pojačala.

Mnogima dostupno

TL-2.5LS je linijsko pretpojačalo (otuda LS - Line Stage) koje u današnjim *high end*, pa i čisto hi-fi razmjerima, ne košta puno, osobito gledajući kroz prizmu tehničke opremljenosti i osobina te zvučnih dometa. TL-2.5LS je, kažu u VTL-u, napravljen tako da što manje djeluje na glazbeni sadržaj signala, a da signal pritom maksimalno kvalitetno pojača i pripremi ga za pobudu pojačala snage, istovremeno ga maksimalno čuvajući od svakojakih izobličenja. No, time se diče i mnogi drugi proizvođači. Međutim, mali je broj modela koji poberu tako dobre ocjene publike i kritike i opstanu na sceni tako dugo kao TL-2.5LS.

Pretpojačalo ima šest ulaznih linijskih priključaka s kvalitetnim RCA konektorima, dva para isto takvih izlaznih priključaka, snimaču petlju kao i petlju za vanjski procesor. Potonje otkriva uporabnu mnogostrukost TL-2.5LS pretpojačala, jer omogućava njegovo korištenje i u sustavima za kućno kino. Dodatno je moguće naknadno

ugraditi fono-stupanj, naravno, vlastiti VTL-ov, i kompletirati ansamblu u cijelosti. Daljinski upravljač se danas i kod kvalitetnih cijevnih pretpojačala smatra standardom, pa ni kod TL-2.5LS nije izostao. Funkcije su mu, međutim, tek rudimentarne, iako najbitnije i one koje se najčešće koriste - razina glasnoće i, naravno, trenutno stišavanje zvuka (*mute*).

TL-2.5LS je vrlo čvrsto djelujuće pretpojačalo, što je bitno za zvuk, jer je poznato da vibracije kućišta, ako se prenesu na elektroničke dijelove, mogu poprilično umanjiti kvalitetu i izvorne osobine signala. Naravno, i sami dijelovi utječu na kvalitetu rada, kao i na postojanost pretpojačala, zato je njihovom izboru posvećena velika pozornost. Srce uređaja, naravno, ako "preskočimo" vrhunski elaboriran i smišljeno realiziran napajajući sklop, su četiri cijevi - dvije 12AU7 i dvije 12AT7.

Pojačanje pretpojačala je 20 dB, izlazna impedancija 200 oma, ulazna 20 oma, frekvencijski odziv 1 Hz - 60 kHz, odvajanje kanala veće od 75 dB, a maksimalni izlazni napon pri izobličenju od 1 % je 60 V. Dimenzije TL-2.5LS pretpojačala su prilično velike, 482,5 x 95 x 355 mm, a masa zavidnih 11 kg.

Cijevno - da ili ne?

Ne smjera ovo pitanje ka tome da li je bolje koristiti cijevno ili tranzistorsko pretpojačalo. Oko toga ne bi trebalo puno raspravljati. Prvo, zato što dobro odgojeni ljudi o ukusima ne raspravljaju, a drugo zato što će se većina audiofila, pogotovo onih koji vole glazbu i imaju veliko iskustvo slušanja glazbe uživo, složiti da cijevni uređaji, pojačala snage i pretpojačala zvuče prirodnije, uvjerljivije, muzikalnije... Gornje pitanje, u biti zapravo sasvim retoričko - jer znamo da pred sobom imamo cijevno pretpojačalo - traži odgovor na to kako TL-2.5LS pretpojačalo zapravo zvuči. Naime, nekako u vrijeme pojave ovog pretpojačala začel je trend svojevrsne konvergencije, odnosno nastojanje da se naprave tranzistorska (pred)pojačala koje će zvučati "cijevno" i obrnuto, cijevna (pred)pojačala koje će zvučati "tranzistorski". Na prvi pogled, to se može činiti nakaradnim, ali ipak nije otišlo tako daleko...

TL-2.5LS je lijep primjer kako je sve to moguće izvesti naglašeno skladno i ujednačeno, a nije potrebno imati ni apsolutni sluh da bi se sve to čulo. Svatko tko je imao imalo prilike čuti kakvo bolje i tipično zvučeće, tranzistorsko i cijevno (pred)pojačalo, na početku slušnog susreta s dobro usviranim TL-2.5LS pretpojačalom, naći će

se blago začuđenim. Je li to cijevni ili tranzistorski uređaj? Ili možda kakav hibrid? Jer TL-2.5LS zvuči naglašeno neobojeno. To se može nazvati i neutralnim, ali u ovom kontekstu, u želji da se što zornije opiše globalni tonalni karakter zvuka koji ovo pretpojačalo daje sustavu u cjelini, termin "neobojeno" držimo zornijim i primjerenijim. Njime se želi istaknuti da TL-2.5LS ne zvuči ni cijevno, ni tranzistorski, iako dijeli, i to one ponajbolje, osobine jednog i drugog ustroja. A to bi, ukratko, značilo da je zvuk u cjelini bio topao koliko i precizan, brz koliko i baršunast, otvoren koliko i prozračan, muzikalan koliko i analitičan, detaljan koliko i kompaktan.

TL-2.5LS ne zvuči ni cijevno, ni tranzistorski, iako dijeli, i to one ponajbolje, osobine jednog i drugog ustroja. A to bi, ukratko, značilo da je zvuk u cjelini bio topao koliko i precizan, brz koliko i baršunast, otvoren koliko i prozračan, muzikalan koliko i analitičan, detaljan koliko i kompaktan.

A kompaktan je bilo toliko naglašeno da slušatelj ne osjeća potrebu za raščlambom tonalnog spektra, jer se to čini nemogućim. Naime, zvuk s TL-2.5LS pretpojačalom u sustavu djeluje kao čvrsta cjelina koja ne puca, niti se ne raspada ni pri naletima najsloženijih glazbenih pasaža. Oni koji ipak teže raščlambi, nakon podužeg slušanja moći će uočiti brojne osobine pojedinih dijelova spektra. Tako će čuti da je bas krajnje precizan, pristojno masivan i pun, maksimalno okretan i ugodan, ali ne i krajnje dubok, ma što o tome pisalo u tehničkim podacima. I to je jedan od elemenata zbog kojeg ovo pretpojačalo ima taj sitni, ali zamjetni, tranzistorski "štih" u zvuku. U srednjotonskom dijelu spektra teško da će bilo tko moći naći ikakve zamjerke. Ono je zvučalo raskošno, pijevno, muzikalno i besprijekorno sljubljeno s drugim dijelovima tonske palete. U doživljavanju načina kako TL-2.5LS iznosi najviše dijelove spektra, korisnik će imati najviše poteškoća u donošenju zaključka, a rasprave oko njegovih osobina mogu biti izvorom prijevora. To je područje u kojem se osobine cijevnog i tranzistorskog zvuka tako isprepliću i prožimaju da je gotovo

nemoguće do kraja raščlaniti što je ovo, a što ono. Međutim, ono što je najbitnije je da se te dvije "suprotnosti" ovdje odlično slažu. I zato, unatoč tomu što drveni puhači ne zvuče onako opojno kao s tipično cijevno zvučnim pojačalima, ni limeni puhači, s druge strane, ne kriješte plehnatim prizvukom, kao što se to uvijek pomalo čuje i s vrhunskim, tranzistorski zvučnim pojačalima.

I baš zbog netom navedenoga, TL-2.5LS je pretpojačalo za koje se mnogi, usprkos njegovim odličnim osobinama, vjerojatno neće odlučiti. Poglavitno ne nakon paušalnog slušanja. Jer, puno je lakše, "nasloniti" se na tipičan zvuk - i kupiti cijevno pretpojačalo koje zvuči izrazito cijevno, odnosno tranzistorsko koje je tipični zvukovni predstavnik svoga roda. Međutim, tako je i puno lakše pogriješiti, jer se tipično zvučnim uređajima kardinalno određuje zvuk sustava u cjelini, bez obzira na kasniju promjenu pojedinih komponenata. To se s TL-2.5LS pretpojačalom, pak, nikad neće dogoditi. Jer ono ne određuje zvuk sustava u cjelini i preko njegovih inherentnih osobina lako je prijeći i uočiti ono što u sustav unosi svaka nova komponenta.

Ostali zvukovni elementi nisu bili toliko pod utjecajem cijevno/transzistorske dualnosti. No, ne i sasvim izvan nje. Jer, sasvim se sigurno može reći da dinamički TL-2.5LS radi kao tranzistorsko pretpojačalo, eksplozivno brzo iznoseći uspone i padove u glazbenoj teksturi, ali i kao cijevno, jer mikrodinamičke prijelaze i sjenčanja iznosi iznimno nježno i profinjeno. Slično je i s oslikavanjem prostornih dimenzija zvuka, iako tu cijevna komponenta obilato prevladava. Ali i tu je proradila skladnost, pa je zvukovna slika precizna i detaljna, kao s odličnim tranzistorskim uređajima, a naglašeno trodimenzionalna, prozračna i profinjena kao s bilo kojim kvalitetnim cijevnim pretpojačalom.

Tko zna koliko će TL-2.5LS još biti na tržištu. S obzirom da do sada nismo imali prilike čuti pretpojačalo koje skladnije miri cijevne i tranzistorske osobine, ne vidimo razloga za njegov skoriji nestanak. Međutim, gledno kroz prizmu specijalizacije, a to je ono čemu se danas uglavnom teži, teško mu je predvidjeti dug život. Zato bi si svi oni koji traže upravo ono što TL-2.5LS nudi trebali priuštiti priliku i što prije ga čuti. Zaista se isplati!